

**COLL I L'EDICIÓ CRÍTICA
DEL CANÇONER DEL
POETA CATALÀ**

Jordi Llavina

Escriptor

De set en set

Manuel
Castaño

‘La paraula’ de Carner

Hi ha un breu poema de Carner –“Fred matinal”: en el volum *Poesia*, forma part de la secció “Llunari” – que diu i sona així: “Morta, la punta dels meus dits. El fred / en ses fines agulles m’involucra. / Veig –en fregant els vidres–, a l’hortet, / cols de cartó que la gelada ensucra.” Tot, en aquest quartet genial, *respira* fred –i provoca en el lector, ben al contrari, una agradable sensació de benestar (o de *benésser*, que diria el nostre príncep): capicorns embalbits, fred punxent, vidres que cal desentelar, cols ertes i blanques... Hi ha, també, un d’aquells diminutius tan característics de l’autor (*hortet*). I, per damunt de tot, dues petites meravelles ben diferents: d’una

ÀLEX MARTÍN

banda, la imatge magistral del darrer vers, en què la visió poc atractiva d’unes cols encartonades pel gel –Coromines defensaria que aquí ha de ser glaç–, en la intempèrie hortolana, se’ns torna, tot d’una, acollidorament íntima per mor del verb *ensucrar*, que ens remet a sensacions *càlides*, casolanes. I, de l’altra, l’ús del verb *involucrar* en el segon vers, que ens deixa admirablement desconcertats, perquè no ens l’esperàvem. ¿Com es podia expressar, tot això, d’una manera més eficaç i alhora més bella? Sembla que, només de llegir-ho, una esgarripança ens recorri l’espinada, com quan fem via, descalços, per un terra glaçat o sortim al carrer en el matí més cru de l’hivern sense una bufanda que ens protegeixi el coll. I, tanmateix, és una gelor que ens abriga.

CARNER SEMPRE RECOMENÇA i no s’acaba mai. La seva poesia és una muntanya gairebé inabastable, perquè es tracta del més alt poeta que han donat mai les nostres lletres. Tenim, però, la immensa sort que el doctor Jaume Coll hi dedica, des fa dècades, ingents i valuosos esforços (tota la seva vida, de fet). Era el 1992 quan publicà

l’edició crítica de *Poesia*, el *llibre de llibres* que el gran líric va llegar a la posteritat, després de sotmetre tota la seva obra a una revisió molt rigorosa, per no dir a una completa refosa. I ara Coll acaba de treure, un any després del centenari de la publicació de *La paraula en el vent* (el títol carnerià que, juntament amb *Auques i ventalls*, inaugura la modernitat poètica catalana, amb permís de Verdaguer, Alcover i Maragall), l’edició crítica d’aquest cèlebre cançoner que deu tant, en el títol i en l’ambició, a Petrarca. (He escrit edició crítica, però el més correcte hauria sigut escriure

Sembla mentida que en un país en què la cultura pateix, en tants d’aspectes, de raquitisme, puguin veure la llum edicions crítiques magnífiques

“una doble edició crítica, genètica i evolutiva, sinòptica i estereoscòpica”). Exquisidament publicada per Edicions de la Universitat de Barcelona, l’obra es presenta en un estoig, dins el qual hi ha tres volums (tots ells intonsos): el de l’edició esmentada, l’edició facsimil d’un exemplar de *La paraula en el vent* amb correccions i ditades de tinta que el poeta va fer servir en el mateix taller de composició i, finalment, un tercer volum i corol·lari, *Paraula en prosa*, amb tot de documents “que es relacionen amb el llibre o amb aspectes que el llibre suggereix”. Tot plegat fa caure d’es-

quena de l’admiració! Sembla mentida que en un país en què la cultura pateix, en tants d’aspectes, de raquitisme, puguin veure la llum edicions crítiques magnífiques com aquesta! Congratulem-nos-en i fem-ne un ús generós!

COLL HA ANAT TAN A FONDS EN la seva obra que no deu quedar, en aquesta *Paraula*, res per revelar, ja sigui en els estímuls originaris per escriure una *història planyívola d’amor* (una història no romàntica, inspirada per una noia concreta, i en la relació no reeixida entre ella i el poeta), ja sigui en les diverses fases del text i el fascinant desplegament diacrònic que representa sempre qualsevol poema del barceloní. “Carner amb *La paraula* situa el català poètic a un nivell esplendorós abans de les tres guerres del segle. I a *Poesia*, després de les tres guerres, i en un exili dolorós, situa la llengua poètica de la seva parla natal en el nivell més alt que mai hagi assolit.” A Jaume Coll, entre moltes altres coses, li hem d’agrair que hagi fixat la “meravellosa lliçó de poesia” que és l’obra lírica de Carner i, ara mateix, en concret, la de *La paraula en el vent*.

Apocalipsi

La idea de la fi del món era competència de l’Església fins fa quatre dies, i la creença en la fi imminent de la civilització era alimentada per les seves faccions més extremistes, o administrada per sectes feréstegues amb afany de lucre; però, com tantes altres coses, ja està plenament secularitzada. Així com hi ha matrimonis, batejos i funerals civils, processons laiques i celebracions de Nadal municipals –en diuen festa del solstici, que queda d’allò més pedant–, també tenim ara l’apocalipsi secular. Se’n diu escalfament global, i ens adverteix de la seva vinguda un canvi climàtic de ca l’ample. No és res perceptible en la vida quotidiana –encara que els meteoròlegs s’encarreguen d’escalfar, mai més ben dit, l’ambient parlant dia sí dia no de plusmarques tèrmiques–, sinó conclusions que es desprenen de la confecció de models matemàtics discutibles i discutits, unes conclusions que varien segons autors i temporades, a semblança dels estudis sobre els beneficis o els perills d’ingerir vi, cafè, peix blau, xocolata o sal Maldon. Com en temps dels terrors de l’any 1000, si és que hi van ser, cosa dubtosa, sols una ínfima minoria té accés a unes dades que el populatxo seria incapaç de desxifrar. Que el clima canvia és indiscutible, com ho fan tots els éssers, ja ho va dir Heràclit; ara bé, que canviï tan ràpidament com diuen alguns profetes i que ho faci a conseqüència de l’acció de l’home sobre la Terra és molt discutible. Del que es tracta, doncs, és de fer-nos creure en una astrologia a la inversa: l’addicte a l’horòscop pensa que la posició d’alguns astres que estan milions de lligües lluny influeix en la seva vida, i l’home amb consciència ecològica global és instat a creure que el que faci amb els seus potets de residus i les seves bosses de plàstic repercutirà en fenòmens que afecten el planeta sencera i que ultrapassen els dominis de la biosfera. Del que es tracta, és clar, és d’orientar la nostra conducta cap on convingui, amb l’amenaça que, si no obeïm, ens pot caure el cel sobre el cap, o sigui, com sempre.

EN SÍSIF

Jordi Soler

